

۱۴۱۱۴۷۱

مردم شناسی و آداب رسوم

«روستای سیاه باز»

www.ketab.ir

سرشناسه : سوداگری، محمدعلی، ۱۳۵۲ -
 عنوان و نام پدیدآور : مردم‌شناسی و آداب و رسوم روستای سیه‌باز / مولفین محمدعلی سوداگری، الهه فخاری .
 مشخصات نشر : گرج: مدیر فلاح، ۱۳۹۵ .
 مشخصات ظاهری : ۲۶۸ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۸۱-۳۶-۸
 وضعیت فهرست‌رسانی : فیبا
 موضوع : سیه‌باز
 موضوع : Siyahbaz (Iran)
 شناسه افزوده : فخاری، الهه، ۱۳۵۸ -
 رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۵/۳۰۹۳
 رده‌بندی دیویی : ۱۳۲۵/۹۱۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۴۲۱۱۲۹۹

نام کتاب : مردم‌شناسی و آداب و رسوم روستای سیه‌باز

پدیدآورندگان: محمدعلی سوداگری، الهه فخاری

ویراستار: سعید علی علایی

طراحی جلد: رضا اکبری سارده

عکس جلد: علی رضاییه، حیدر خراسانی

ناشر: مدیر فلاح گرج

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۵

تعداد صفحه: ۲۶۸ ص

شمارگان: ۱۰۰۰

ناظر فنی چاپ: سعید بهروان

چاپخانه و صحافی: انتشارات مدیر فلاح

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۸۱-۳۶-۸

مرکز پخش: انتشارات مدیر فلاح

نشانی: گرج، میدان امام حسین گوچه شهید احمد خراسانی، روبه روی در جنوبی دانشکده کشاورزی پلاک ۴۴

همراه: ۰۹۱۲۱۵۰۷۶۳۶

تلفن: ۳۲۸۱۶۱۳۷-۰۲۶

Email: r.modirfallah@yahoo.com

۱	فصل اول : شناسایی کلی ده
۲	الف: شناسایی محیط جغرافیایی
	- هویت ده
	- موقعیت، حدود، وسعت
	- ناآوارگی ها
	- آب و هوا
	- رودها و بزم
	- پوشش گیاهی
	- حیوانات
۶	ب: تاریخچه ده
	- نام ده
	- گذشته ده براساس اسناد و مدارک مک و
	- گذشته ده براساس گفته های مردم
	- اماکن و بناهای تاریخی
۸	- حوادث و وقایع تاریخی
	فصل دوم : سیمای ده
۱۳	- نقشه ده
۱۴	- توزیع مراکز مسکونی در برابر مزارع و اماکن عمومی (شکل سکونت ده)
	- محل اماکن عمومی (مدرسه، مسجد، حمام، بهداشت.....)
۱۶	- محله های ده و مشخصات آن
	- کوچه ها و خیابان ها و میدان ها
۲۵	- مسکن و تسهیلات زندگی (طرز ساخت خانه ها، مصالح ساختمانی، مساحت و تجهیزات خانه)
۳۲	- راههای ارتباطی ده با شهر، دیگر مراکز جمعیتی

۳۵	فصل سوم : جمعیت شناسی ده
۳۶	الف : ساخت جمعیت
	- تعداد جمعیت
	- توزیع جمعیت بر حسب سن و جنس
	- توزیع جمعیت بر حسب سواد
۳۷	ب : حرکات جمعیت
۳۷	۱- حرکات انی
	- ازدواج
	- مرگ
	- ازدواج
	- طلاق
۴۱	۲- حرکات مکانی جمعیت
	- مهاجرت
	- انواع مهاجرت
۴۵	ج : ساخت اجتماعی ده و تغییرات آن
	- گروه ها و قشرهای اجتماعی
۴۸	- تحرک اجتماعی (افقی و عمودی)
۴۹	- ملاک های تحرک
۵۰	- انواع تحرک
۵۱	- پدیده نوین بازگشت به روستا
۵۳	فصل چهارم : زمینداری و تحول آن
۵۴	- وضع مالکیت قبل از اصلاحات ارضی
۵۸	- چگونگی اجرای قوانین ارضی در ده
	(بررسی آراء و عقاید روستاییان درباره چگونگی اجرای قانون اصلاحات ارضی در ده)

۶۳

فصل پنجم: خانواده

۶۴

الف: خانواده

- ساخت خانواده (زن و شوهری، گسترده، پدری توسعه یافته...)
- بعد خانواده و رابطه آن با تولید، درآمد، قشرهای اجتماعی ده
- موقعیت افراد در خانواده (مرد، زن، پسر، دختر...)
- روابط همسایگی (روابط میان خانواده ها، خویشاوندان و...)
- ازدواج، مراسم خواستگاری (انواع ازدواج شیوه همسرایی، عمومیت و زودرسی ازدواج، رسوم ازدواج) ۷۲

۱۰۲

ب: تعلیم و تربیت

- تعلیم و تربیت در خانواده (شیوه پرورش و اجتماعی کردن کودک...)
- تعلیم و تربیت در مدرسه

۱۰۸

ج: مذهب

- مسجد و سازمان آن
- چگونگی رفت آمد مردم به مسجد و شرکت در مراسم مذهبی
- سنجش احساسات مذهبی مردم در قشرهای مختلف
- روابط متقابل مردم و رهبران مذهبی
- تاثیر مذهب در زندگی مردم روستایی

۱۱۱

۱۲۲

د: تفریحات و سرگرمی های

- تفریحات سنتی و جدید
- تفریحات در داخل و خارج خانه
- نحوه گذران اوقات فراغت (میهنانه و شب نشینی ها، جشن ها و گردش های دسته جمعی...)
- تفریحات سالم و ناسالم
- سرگرمی های کودکان (پسر، دختر، انواع بازی ها و...)
- سرگرمی زنان و مردان
- فضای تفریح و فراغت (تهوه خانه ها، کوچه ها، میدانها، کنار چشمه ها، امامزاده ها، تفریحات خارج از ده و...)

۱۴۸

ه: ساخت قدرت در ده و تفصیلات آن

- اداره ده، گروه های ذی نفوذ ده قبل و بعد از اصلاحات ارضی

۱۵۳ فصل ششم : ساخت اقتصادی ده

۱۵۴ الف : تولید

- ۱۵۴ - زراعت (انواع محصولات زراعی، میزان تولید)
- ۱۵۹ - دامداری (انواع دام، تعداد دام، فراورده های دامی....)
- ۱۶۵ - باغداری (انواع درختان میوه، مساحت باغها، ارزش تولید)
- ۱۶۷ - صنایع دستی (تعداد و نوع کارگاهها، میزان تولید، ارزش تولید ...)
- ۱۷۵ - زنبورداری
- ۱۷۵ - صنایع و معادن

۱۷۶ ب : عوامل تولید

- ۱۷۶ - زمین (زمین زیر کشت، آیش، توزیع زمین برحسب نوع محصول زراعی)
- آب و آبیاری (میزان آب، منابع آب زراعی، نحوه تقسیم آب، نحوه آبیاری)
- ۱۸۲ - وسایل و روش های تولید (کرم، کود، بذر، سموم دفع آفات نباتی

۱۸۳ فصل هفتم : فولکور زراعی

- ۱۸۴ - فولکور زراعی (آداب و رسوم و معتقدات مربوط به مراحل تولید زراعی کاشت، داشت، برداشت)

۲۰۳ فصل هشتم : نظام بهره برداری از زمین

- ۲۰۴ - شیوه بهره برداری و تغییرات آن در دوره های قبل و بعد از اصلاحات ارضی

۲۰۷ فصل نهم : سازمان ها و تاسیسات ده

- ۲۰۸ - انجمن ده، شرکت تعاونی، خانه انصاف، کدخدا، مدرسه، سپاه دانش، مکانساز، آسیاب

۲۲۵ فصل دهم : فرهنگ مردم، رفتارها و روحيات

- ۲۲۶ - رفتارها، ارزش های اجتماعی، هنجارها، تعاون و همکاری، ضرب المثل ها و افسانه ها...

سخنی با خوانندگان

شناخت گذشته ها برای یک ملت درس زندگی و راهنمای آینده است و برای ساکنین آن مهم و سودمند است. برای شناخت از تاریخ گذشته ها و فراز و نشیب های آن ، آگاهی از حوادث و وقایعی که در گذشته بر نیاکان رخ داده ، آگاهی یافتن از همیاری ها و سنت و نوع رفتارهایی که افراد در ایام مختلف سال (درشادی ها و غم ها، در کارهای گروهی، در امور زراعی و...) داشتند ، نیاز به پژوهش و تحقیق دارد.

کتاب حاضر نمونه ای از یک پژوهش کیفی و براساس مشاهده مشارکتی گردآوری شده است و تلاش براین بوده به تمامی مثال ها و نمونه هایی از رفتارها ، سنت ها ، همیاری ها ، تفریحات و... در حد امکان و جامع پرداخته شود.

کتاب حاضر همچنین کم و بیش ، از عنوان آن بر می آید، در باب مسائل مختلف جامعه شناختی و مردم شناختی روستا که در طول قرن ها و دهه ها پدید آمده ، بحث می کند. لزوم کتابی که به ثبت وقایع ، رفتارها ، سنت جشن ها ، همیاری ها ، وضرب المثل ها و... بپردازد، از مدت زمانی برای اینجانب محسوس بود. با ورود به دانشگاه آشنا شدن با رشته جامعه شناسی به خصوص علاقه شدیدی که به مردم شناسی پیدا کردم، این انگیزه و رغبتم را در ده دوچندان شد. لذا بیشتر رفتارها و سنت های رایج در بین اهالی را در دقتی ثبت می کردم که شاید روزی به کارم بیاید. تمام داستان ها و وقایعی که بزرگان و ریش سفیدان روستا در هر مناسبتی (جشن ها ، همیاری ها ، سوگواری و...) تعریف می کردند و یا در رفتارهای روزمره اهالی مشاهده می کردم، به ذهن می سپردم. همانند برخی نوجوانان کنجکاو، هنگامی که بزرگان و ریش سفیدان روستا سخن می گفتند، خاطره یا رسومی را تعریف می کردند. با تمام علایق و دلبستگی گوش می دادم. آنها از بازگویی خاطرات ، اینکه ما با علاقه گوش می دادیم، لذت می بردند و با صبر و حوصله از گذشته های خاطره انگیز و کای ها می گفتند.

از سال ۸۹ با ورود به دانشگاه برای ادامه تحصیل (کارشناسی ارشد) تصمیم گرفتم که به هر طریق ممکن این کتاب را به اتمام برسانم. مطالب قبلی که در کتابخانه خود نگه داشته بودم را مرور و فصل بندی کردم. در ضمن مطالبی را که لازم بود از بزرگان و ریش سفیدان روستا پرسیده شود را روی کاغذ آورده و فصل به فصل پیش رفتم. برای بنده بسیار مهم بود که مطلبی از قلم نیفتد و یا به اشتباه نوشته نشود. با وجود پیگیری دوستان و همشهریان، سرانجام بعد از سه الی چهار سال، جمع آوری کتاب به اتمام رسید.

در خاتمه وظیفه خود می دانم از کلیه کسانی که در نوشتن و جمع آوری کتاب بنده را یاری نمودند، صمیمانه تشکر نمایم :

- از پدر، مادر، همسر و سایر بستگانم که بنده را در گردآوری این کتاب تشویق و یاری کردند.
- از کربلایی بهرام بایرامی که در جمع آوری کتاب، مطالب مفید و بالارزشی را در اختیار بنده قرارداد.
- از آقایان حاج شیخ عبدالله محررذیحی روحانی روستا و رئیس سابق شورای اسلامی، مرحوم حمدی ابراهیمی و مجید ابراهیمی، حاج یوسف تقی زاده (پسر مرحوم حاج جبار) آخان خلیلی، حاج حسین سلیمانی، علی احمد نیک بازی، محمدعلی احمدی و عبدالعلی علی محمدی، حسن سلطانی و بختیار قمری (اعضای محترم شورای روستا) محمود جوزایی و الله وردی سلطانی (دهیاران وقت روستا)، رستم حسن زاده (مسئول سابق شرکت تعاون روستا)، قدس سلیمانی (سرایدار مدرسه ابتدایی) و از کارکنان خانه بهداشت روستا و ... که در گردآوری مطالب کتاب، بیت همکاری را با اینجانب داشتند. صمیمانه قدردانی می کنم.
- از آقایان جبرائیل دهقان، ایراد مرادی، محرم رضاییه، محرم جوزایی عضو شورای روستا، حیدر و نوروز میرابی، علی رضاییه، حیدر خرابان که در تهیه عکس های بنده یاری کرده اند، صمیمانه قدردانی می کنم.

- همچنین از کلیه کسانی که مستقیم و غیر مستقیم در گردآوری مطالب بنده را یاری نمودند، نهایت سپاس را دارم. حسین نوبهار، ولی پورعلی و ... سران خانم اژدری، محرمعلی اسماعیل پور، الله وردی علی محمدی، امین جوزایی، حاج شمس اله حمیدی، سلیمان خلیلی، ... همچنین یادی می کنم از مرحومین (دایی، خاله و عمه خود) که در زمان حیات خویش اطلاعات و دیدگاه های تازه و پخته هایشان را با کمال خوشحالی در اختیار بنده قرار می دادند.

- از عاشیق مناف بابت شعرش و از خیلی از جوانان غیرتمند روستا به عاشقانه و با دلبستگی تمام لحظات جویای مراحل نگارش کتاب بودند، خالصانه تشکر را دارم.

اما در آخر یک پیشنهاد برای تمامی همشهریان خود دارم و آن اینکه:

۱- اهالی و مسئولین (نماینده محترم شهرستان خوی، مسئولین عالی رتبه شهرستان، اعضای محترم شورای اسلامی روستا) در کنار سایر اقدامات و طرح های عمرانی و اجتماعی، به همت و یاری همدیگر، تالاب روستا را مجدداً احیا نمایند، که هم برای چشم انداز بلند مدت روستا بسیار مهم و حیاتی بوده و روستا را به یک منطقه گردشگر پذیر تبدیل می کند و هم باعث بالارفتن آب سفره های زیرزمینی منطقه می شود.

۲- اقداماتی درخصوص ساخت و احداث پارک جنگلی در دره اجاق یا سولی دره، به خاطر استعداد طبیعی بالقوه و داشتن موقعیت جغرافیایی و ... گامی برداشته شود.